

turministeriets bogudvalg, betænkning nr. 969/83. I denne betænkning tages der en meget klar stilling til spørgsmålet om den faste bogladepris. Det udtales, at de kulturpolitiske hensyn fortsat bedst kan tilgodeses ved faste udsalgspriser i detalletet og således afgørende taler for en bevarelse af fastprissystemet.

Denne konklusion kommer udvalget til efter bl.a. at have vurderet den ønskede og mulige boghandelsdækning og boghandelsstruktur. Herom hedder det:

»I denne forbindelse bør det tilstræbes, at landet i det hele taget er dækket af et velassorteret boghandlernet. Netop det brede titeludbud i bogladerne er af stor kulturel betydning, bl.a. fordi det er med til at sikre udbredelsen – og dermed også produktionen – af den mere marginale litteratur, som ellers ville have vanskeligt ved at eksistere i et lille sprogområde som det danske.

Især denne litteratur er af afgørende betydning for det litterære, kulturelle og politiske liv, idet den virker som en nødvendig garant for den kulturelle bredde, for nyskabelse i store dele af samfundets forhold og i sidste ende for selve ytringsfrihedens reelle betydning. Det må erkendes, at udvalget af litteratur i visse dele af landet er for begrænset, og en yderligere svækkelse må derfor modarbejdes aktivt.«

Herefter kommer udvalget ind på de virkninger, der kunne forventes af en ophævelse af fastprissystemet, og skriver herom bl.a.:

»En ophævelse af fastprissystemet og boghandlermonopolet vil betyde, at ikke mindst bestsellers vil blive afsat til lavere priser i og uden for boghandelen. Konsekvensen heraf vil være forringelse af lagerføringen eller betydelige prisstigninger på de mindre solgte bøger. En sådan udvikling må anses for særdeles uønskelig, ikke mindst fordi den vil betyde en alvorlig trussel for de mindre boglader og dermed for den geografiske spredning af bogudbudet.«

Svenske tilstande

I Danmark blev der i 1970 udgivet 1.574 skønlitterære bøger, hvoraf de 523 eller 33 pct. var skrevet af danske forfattere.

I 1984 blev der udgivet 2.183 skønlitterære bøger, hvoraf de 1.050 eller 50 pct. var skrevet af danske forfattere. Den danske litteratur har således styrket sin position væsentligt i de forløbne 15 år.

I Sverige blev der i 1970 udgivet 2.052 skønlitterære bøger, hvoraf de 967 eller 47 pct. var skrevet

af svenske forfattere. I 1983 blev der udgivet 2.426 skønlitterære bøger, hvoraf de 949 eller 39 pct. var skrevet af svenske forfattere. Den svenske litteratur har således tabt væsentligt terræn, siden man i Sverige opgav fastprisordningen i 1970. Udviklingsforløbene over de 15 år under de to forskellige prissystemer har med andre ord medført en væsentlig forskydning i danske forfatters favør i form af forbedrede udgivelsesmuligheder.

Dette er en bemærkelsesværdig udvikling, specielt når man betænker, at det allerede kort efter fastprissystemets ophævelse blev klart, at den svenske skønlitteratur ville have problemer med at overleve under det nye system. Der blev derfor iværksat en omfattende statsstøtteordning til fordel for den nationale litteratur. Denne støtte er blevet forøget i årenes løb og udgjorde i 1985 et beløb svarende til 50 mill. danske kroner.

Det vil sige, at i det øjeblik man ophæver de faste bogladepriser, men stadig ønsker at opretholde en mangfoldig og kvalitetspræget nationallitteratur, vil det blive nødvendigt med særlige støtteordninger fra statens side. Forslagsstillerne har ikke nogen indsigelser imod kulturelle støtteordninger, men finder dog, at det er vigtigt, at man ikke gør situationen for kulturpolitikken på forhånd så dårlig, at nye støtteordninger bliver helt uundgåelige.

Kulturministeren og fastprisordningerne

Som en afsluttende bemærkning kan det i øvrigt understreges, at forslagsstillerne er fuldstændig enige med kulturministeren i de udtalelser, han er kommet med om fastprissystemets kulturpolitiske betydning både på det store nordiske biblioteksmøde, som blev afholdt i Göteborg i sommeren 1986, og i forbindelse med Dansk Forlæggerforenings 50-års jubilæum i januar 1987.

Formålet med dette forslag er at fastslå, at den faste bogladepris er et kulturpolitisk og ikke et erhvervspolitisk instrument, samt at forhindre Monopoltilsynet i, som det er sket gentagne gange i de senere år, at gribe ind over for ordningen med faste priser på bøger. Som det er anført i forslaget er der ingen tvivl om, at kultursynspunktet i forbindelse med opretholdelsen af den faste bogladepris kan fremføres med langt større styrke i 1987 end det kunne i 1956, da de kulturelle hensyn var »vægtige grunde« for, at Monopoltilsynet kunne godkende, at forbudet mod håndhævelse af bindende videresalgspriser ikke skulle gælde for bogladepriser.